

Colaborarea

Lucrul în grupuri este menit a întări ideile învățate. Colaborarea le permite elevilor/studentilor să discute între ei și să asculte puncte de vedere diferite asupra unei probleme. Această metodă le permite elevilor/studentilor să renunțe la opiniile preconcepute. În desfășurarea unor astfel de lecții, profesorul poate evalua capacitățile elevilor/studentilor de a lucra în echipă, abilitățile de lider ale acestora și capacitățile de a îndeplini anumite roluri.

Învățarea prin predare

Această metodă este foarte răspândită în Germania și a fost dezvoltată de către Jean-Pol Martin. Elevii/studentii iau rolul profesorului și predau lecții colegilor lor.

În continuare vă prezentăm o listă exhaustivă de metode de predare pe care vă încurajăm să o consultați, adaptați și folosiți în funcție de specificul fiecărei ore precum și de profilul elevilor/studentilor dvs.

Principiile de la care am plecat în alcătuirea acestei liste de metode sunt cele specifice lucrului în grup:

Activitatea de grup presupune ca un grup de persoane să lucreze împreună, să combine diferitele lor competențe și talente și să-și valorifice reciproc punctele forte în scopul rezolvării unei sarcini. Activitatea de grup prezintă următoarele avantaje:

- Încurajează responsabilitatea – când participanții simt că se descurcă bine, ei sunt, de obicei, preocupați de rezultat și au grija să asigure un rezultat bun;
- Dezvolta competențele de comunicare – participanții trebuie să asculte, să înțeleagă ceea ce spun ceilalți, să fie receptivi la ideile acestora și să fie capabili să-și exprime propriile gânduri;
- Dezvolta cooperarea – participanții învață destul de repede că atunci când lucrează împreună pentru atingerea unui scop comun, ei fac mai bine acest lucru dacă cooperează, decât dacă sunt în competiție;
- Implica capacitatea de adoptare consensuală a deciziilor – participanții învață, de asemenea, foarte repede că cel mai bun mod de a lua decizii este acela de a examina toate informațiile disponibile și de a încerca să găsească o soluție care să fie satisfăcătoare pentru toți cei implicați; cei care se simt excluși din procesul de adoptare a deciziilor pot perturba activitatea grupului și nu respecta deciziile care au fost luate de restul grupului.

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului pot fi incluse în curricula de bază a școlilor, de la cursurile gimnaziale și liceale până la cursurile de facultate. Teme precum inegalitatea, sănătatea, globalizarea, problemele sociale, dezvoltarea sustenabilă, terorismul, pacea, drepturile omului pot fi accentuate prin includerea ODM drept un modul sau o lecție continuă.

Indiferent dacă scopul elevilor/studentilor este de a deveni oameni de afaceri, economiști, cercetători, politicieni sau asistenți sociali, aceștia vor fi fost expuși, în timpul cursurilor centrate pe ODM, la informații importante pentru ei și pretențiile lor viitoare de cetățeni informați ai lumii. Mai mult, studiul Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului este relevant pentru domeniul afacerilor (cererea și oferta de bunuri și servicii), cel al furnizării de asistență medicală și cercetare, al politicii și politicilor publice, al dezvoltării comunitare, al democratizării și consolidării regimurilor democratice, al cooperării internaționale și al păcii.

Am selectat, pentru scopul proiectului „Lumea mea crește”, o serie de metode pe care le puteți aplica cu succes în cadrul orelor/cursurilor despre Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului.

Furtuna ideilor

Furtuna ideilor reprezintă o modalitate de a introduce un nou subiect, de a încuraja creativitatea și de a genera o multitudine de idei într-un timp foarte scurt. Aceasta tehnică poate fi utilizată în rezolvarea unei probleme specifice sau pentru a răspunde unei întrebări.

Instrucțiuni:

- Decideți asupra problemei pe care doriți să o supuneți furtunii ideilor și formulați-o sub forma unei întrebări cu mai multe răspunsuri posibile;
- Scrieți întrebarea într-un loc în care să poată fi văzută de toți participanții ;
- Cereți participanților să contribuie cu ideile lor și notează ideile astfel încât să fie vizibile; pentru toți, de exemplu, pe tablă; aceste idei trebuie să fie comprimate în forma unor cuvinte-cheie sau a unor fraze scurte
- Opriți furtuna ideilor când ideile au încetat să apară;
- Parcurgeți ideile oferite de participanți cerând comentarii.

Scrisul pe pereți

Aceasta este o formă a furtunii ideilor. Participanții își scriu ideile pe bucatele de hârtie și le lipesc pe un perete. Avantajul acestei metode constă în faptul că participanții pot reflecta în liniște asupra subiectelor – înainte de a fi influențați de ideile altora – iar bucatelele de hârtie ce pot fi repositionate permit gruparea ideilor.

Discuția

Discuția reprezintă pentru facilitator și participanți o bună modalitate de a descoperi care sunt atitudinile față de problemele supuse dezbaterii. Acesta este un lucru foarte important în educația pentru drepturile omului, deoarece participanții nu trebuie doar să cunoască faptele, ci și să exploreze și să analizeze ei înșiși problemele. Stiriile, afisele și studiile de caz sunt instrumente utile pentru stimularea discuției. Începe cursul prin a-i întreba pe participanți “Ce credeți despre...?”

“Zumzetul” grupulețelor

Se dovedește o bună metodă în situația în care nu apare nici o idee într-o discuție cu întregul grup. Cere participanților să discute subiectul în perechi, timp de un minut sau două și apoi să împartă restul grupului ideile lor. Vei descoperi curând atmosfera de “zumzet” în conversații și “zumzetul” ideilor participanților!

Activitatea pe grupuri mici

Acest tip de activitate este în contrast cu activitatea cu întregul grup. Este o metodă care îi încurajează pe toți participanții să se implice și sprijină dezvoltarea cooperării în cadrul echipei. Marimea unui grup mic va depinde de o serie de lucruri practice cum ar fi: numărul total de participanți, marimea spațiului disponibil. Un grup mic poate fi format din 2-3 persoane dar poate lucra foarte bine și dacă are 6-8 persoane. Activitatea pe grupuri mici poate dura 15 minute, o oră sau o zi, în funcție de natura sarcinii de rezolvat.

Este rareori productiv să spui participanților, pur și simplu, să “discute problema”. Indiferent de subiect, este esențial ca activitatea să fie clar definită și ca participanții să se concentreze asupra

unui scop care necesita reactii pentru intregul grup. De exemplu, sarcina ar putea fi enuntata sub forma unei probleme sau a unei intrebari.

Clasamentul

Este o metoda utila in cazul in care doresti sa oferi informatii specifice sau sa stimulezi o discutie pe o anumita tema in grupurile mici.

Trebuie sa pregatesti un set de cartonase cu afirmatiile pentru fiecare grup mic. Ar trebui sa existe 9 cartonase intr-un set. Pregateste 9 afirmatii simple, scurte, referitoare la subiectul pe care participantii doresc sa-l discute si crie cate una pe fiecare cartonasa.

Grupurile trebuie sa discute afirmatiile si apoi sa le aranjeze in sir in ordinea importantei. Acest lucru poate fi facut sub forma unei scari sau a unui romb. In insiruirea sub forma de scara cele mai importante afirmatii sunt plasate in partea de sus, urmatoarele ca importanta dedesubt si tot asa pana la cea mai putin importanta afirmatie, care va fi plasata in partea de jos.

In ordonarea sub forma de romb participantii negociaza cea mai importanta afirmatie, doua declaratii care urmeaza ca importanta, trei declaratii de importanta moderata si asa mai departe. Deoarece problemele sunt rareori clar delimitate adesea aranjarea in romb este o metoda mult mai adecvata. Implica mai putin o deliberare fortata si – in acest motiv – mai acceptabila pentru participanti. De asemenea, aceasta ofera oportunitati mai largi pentru construirea consensului. O varianta a metodei de insiruire este scrierea a 8 afirmatii si pastrarea unui cartonasa necompletat pe care sa scrie participantii.

Jocul de rol

Un joc de rol este o scurta piesa de teatru pusa in act de catre participanti. Desi acestia se inspira din propriile lor experiente de viata, in situatia de joc de rol improvizatia este prezenta intr-o foarte mare masura. Scopul jocului de rol este acela de a pune participantii in situatii de viata sau evenimente care le sunt nefamiliare. Jocurile de rol pot imbunatati intelegerea unei situatii si incurajeaza empatia cu aceia care sunt implicati.

Jocul de rol difera de simulari, care presupun, de asemenea, scurte puneri in scena dar care au la baza un text scris si nu implica intr-un asemenea grad improvizatia.

Valoarea jocurilor de rol consta in imitarea vietii reale. Ele pot ridica intrebari la care nu este simplu de raspuns, cum ar fi cele legate de corectitudinea comportamentului unui personaj. Pentru a se ajunge la o mai buna intelegere, o tehnica utila este aceea de a cere participantilor sa inverseze rolurile.

Jocurile de rol trebuie sa fie folosite cu atentie si receptivitate la reactiile participantilor.

In primul rand, este esential ca participantii sa aiba timp la final pentru a iesi din rol. In al doilea rand, fiecare participant trebuie sa respecte sentimentele indivizilor si structura sociala a grupului. De exemplu, un joc de rol despre persoanele cu handicap trebuie sa tina seama de faptul ca unii participanti pot avea ei insisi handicapuri (poate nu vizibile) sau pot avea rude sau prieteni apropiati care au handicapuri. Acestia nu trebuie sa fie lezati, fortati la expunere sau marginalizati. Daca se intampla un asemenea lucru, trebuie tratat cu seriozitate (scuzarea, reformularea problemei sau un exemplu, etc.). Totodata, trebuie sa constientizezi existenta stereotipurilor. Jocurile de rol pun in evidenta ceea ce gandesc participantii despre alte persoane, prin prisma « abilitatilor » lor de a juca acel rol sau de a imita. Tocmai de aceea sunt amuzante astfel de

activitati! Poate fi util ca întotdeauna în faza de sintetizare să adresezi întrebarea: “credeți că oamenii pe care i-ați pus în scenă sunt chiar așa?” Este educativ să determini participanții să constientizeze nevoia de a re-analiza constant și critic informațiile. Poți să-i întrebi de unde au obținut informațiile pe care s-au bazat când au interpretat acel rol.

Simularile

Simularile pot fi gândite ca jocuri de rol extinse care-i implică pe toți participanții. Acestea permit oamenilor să experimenteze situații provocatoare dar într-o atmosferă securizantă. Adesea, simularile presupun o oarecare implicare emoțională. În acest context, oamenii învață nu doar cu mintea și cu brațele, ci și cu inima.

Sintetizarea este foarte importantă după o simulare. Participanții trebuie să discute sentimentele lor, motivele pentru care au ales să acționeze în modul respectiv, orice nedreptate pe care au perceput-o și cât de acceptabilă au considerat că este orice hotărâre care a fost luată. Participanții trebuie sprijiniți să facă paralele între ceea ce au experimentat și situațiile actuale din lume.

Metoda cubului

Elevii studiază la clasă un text dat, după care sunt împărțiți în șase grupe cu ajutorul unor bilețele de la 1 la 6. După ce s-au format grupele, fiecare își preia sarcina de lucru după cum urmează:

1. Descrie
2. Compară
3. Asociază
4. Analizează
5. Aplică
6. Argumentează

Metoda pălăriilor gânditoare

Acest nou tip de metodă de predare – învățare este un joc în sine. Copiii se împart în șase grupe – pentru șase pălării. Ei pot juca și câte șase într-o singură grupă. Împărțirea elevilor depinde de materialul studiat. Pentru succesul acestei metode este important însă ca materialul didactic să fie bogat, iar cele șase pălării să fie frumos colorate, să-i atragă pe elevi.

Ca material vor fi folosite 6 *pălării gânditoare*, fiecare având câte o culoare: alb, roșu, galben, verde, albastru și negru. Fiecare, bineînțeles, că rolurile se pot inversa, participanții fiind liberi să spună ce gândesc, dar să fie în acord cu rolul pe care îl joacă. Fiecare culoare reprezintă un rol.

Pălăria albă

- este obiectivă asupra informațiilor;
- este neutră;

Pălăria roșie

- lasă liber imaginației și sentimentelor;
- este impulsivă;
- poate însemna și supărare sau furie;
- reprezintă o bogată paletă a stărilor afective;

Pălăria neagră

- exprimă prudența, grija, avertismentul, judecata;
- oferă o perspectivă întunecoasă, tristă, sumbră asupra situației în discuție;
- reprezintă perspectiva gândirii negative, pesimiste;

Pălăria galbenă

- oferă o perspectivă pozitivă și constructivă asupra situației;
- culoarea galbenă simbolizează lumina soarelui, strălucirea, optimismul;
- este gândirea optimistă, constructivă pe un fundament logic;

Pălăria verde

- exprimă ideile noi, stimulând gândirea creativă;
- este simbolul fertilității, al producției de idei noi, inovatoare;

Pălăria albastră

- exprimă controlul procesului de gândire;
- albastru a rece; este culoarea cerului care este deasupra tuturor, atotvăzător și atotcunoscător;
- supraveghează și dirijează bunul mers al activității;
- este preocuparea de a controla și de a organiza;

Participanții trebuie să cunoască foarte bine semnificația fiecărei culori și să-și reprezinte fiecare pălărie, gândind din perspectiva ei. Nu pălăria în sine contează, ci ceea ce semnifică ea, ceea ce induce culoarea fiecăreia.

Cele 6 *pălării gânditoare* pot fi privite în perechi:

pălăria albă – pălăria roșie
pălăria neagră – pălăria galbenă
pălăria verde – pălăria albastră

Cum trebuie să se comporte cel care “poartă” una din cele 6 *pălării gânditoare*:

Pălăria albă. Cel ce poartă pălăria albă trebuie să-și imagineze un computer care oferă informații și imagini atunci când acestea i se cer. Calculatorul este neutru și obiectiv. Nu oferă interpretări și opinii. Când “poartă” pălăria albă, gânditorul trebuie să imite computerul; să se concentreze strict pe problema discutată, în mod obiectiv și să relateze exact datele.

Gânditorul pălăriei albe este disciplinat și direct. Albul (absența culorii) indică neutralitatea.

Pălăria roșie. Purtând pălăria roșie, gânditorul poate spune așa: “Așa simt eu în legătură cu...” Această pălărie legitimează emoțiile și sentimentele ca parte integrantă a gândirii. Ea face posibilă vizualizarea, exprimare lor. Pălăria roșie permite gânditorului să exploreze sentimentele celorlalți participanți la discuție, întrebându-i care este părerea lor “din perspectiva pălăriei roșii”, adică din punct de vedere emoțional și afectiv. Cel ce privește din această perspectivă nu trebuie să-și justifice sentimentele și nici să găsească explicații logice pentru acestea.

Pălăria neagră. Este pălăria avertisment, concentrată în special pe aprecierea negativă a lucrurilor. Gânditorul pălăriei negre punctează ce este rău, incorect și care sunt erorile. Explică ce nu se potrivește și de ce ceva nu merge; care sunt riscurile, pericolele, greșelile demersurilor propuse. Nu este o argumentare ci o încercare obiectivă de a evidenția elementele negative. Se pot folosi

Marele avantaj al acestei metode este acela că dezvoltă competențele inteligenței lingvistice, inteligenței logice și inteligenței interpersonale.

Mozaic

Mozaic sau “*metoda grupurilor interdependente*” este o strategie bazată pe învățarea în echipă (team-learning). Fiecare elev are o sarcină de studiu în care trebuie să devină *expert*. El are în același timp și responsabilitatea transmiterii informațiilor asimilate, celorlalți colegi. Metoda presupune o pregătire temeinică a materialului dat spre studiu elevilor. Educatorul propune o temă de studiu pe care o împarte în patru sub-teme. Pentru fiecare temă în parte educatorul trebuie să dea un titlu, sau pentru fiecare să pună o întrebare. Fiecare membru al grupei va primi ca obiect de studiu materiale necesare fiecărei sub-teme, pentru care va alcătui și o schemă. La sfârșit elevii își comunică ce au învățat depre sub-tema respectivă. Aranjarea în clasă a grupurilor trebuie însă să fie cât mai aerisită, astfel încât grupurile să nu se deranjeze între ele. Obiectul de studiu poate constitui și o temă pentru acasă, urmând ca în momentul constituirii mozaicului fiecare “expert” să-și aducă propria contribuție.

Instructaj: „Întâi împărțiți clasa în grupuri de patru elevi/studenti. După aceea, puneți-i pe elevi/studenti să numere de la unu la patru, astfel încât fiecare grup să aibă câte un membru cu un număr de la 1 la 4. În continuare, indicați elevilor pagina din manual unde se află textul pe care doriți să îl parcurgeți sau împărțiți elevilor textul pe foi separate. Discutați pe scurt titlul textului și tema/subiectul pe care îl va trata. Explicați apoi că pentru această oră, sarcina elevilor este să înțeleagă textul. La sfârșitul orei, fiecare persoană va trebui să fi înțeles întregul conținut informațional al textului. Acesta, însă, va fi predat de colegii de grup, pe fragmente. Atrageți atenția că articolul este împărțit în patru părți. Toți cei cu numărul 1 vor primi prima parte. Numărul 2 va primi a doua parte și așa mai departe. Când acest lucru s-a înțeles, toți cei cu numărul 1 se adună într-un grup, toți cei cu numărul 2 în alt grup etc. Dacă clasa este foarte numeroasă, s-ar putea să fie nevoie să faceți cate două grupuri de numărul 1, 2, etc. Este bine ca aceste grupuri mici să fie de maximum patru persoane. Explicați că grupurile formate din cei cu numerele 1, 2, 3 și 4 se vor numi de acum grupuri de experți. Sarcina lor este să înțeleagă bine materialul prezentat în secțiunea din text care le revine lor. Ei trebuie s-o citească și s-o discute între ei pentru a o înțelege bine. Apoi trebuie să hotărască modul în care o pot preda, pentru că urmează să se întoarcă la grupul lor originar pentru a preda această parte celorlalți membri ai grupului. Este important ca fiecare membru al grupului de experți să înțeleagă că el este responsabil de predarea acelei porțiuni a textului celorlalți membri ai grupului inițial. Strategiile de predare și materialele folosite rămân la latitudinea grupului de experți. Cereți-le apoi elevilor să se adune în grupurile de experți și să înceapă lucrul. Vor avea nevoie de destul de mult timp (posibil să dureze o oră) pentru a parcurge fragmentul lor din articol, pentru a discuta și elabora strategii de predare. După ce grupurile de experți și-au încheiat lucrul, fiecare individ se întoarce la grupul său inițial și predă celorlalți conținutul pregătit. Atrageți atenția, din nou, că este important ca la final fiecare individ din grup să stăpânească conținutul tuturor secțiunilor articolului. E bine să noteze orice întrebări sau nelămuriri au în legătură cu oricare dintre fragmentele articolului și să ceară clarificări expertului în acea secțiune. Dacă rămân, în continuare, nelămuriri, pot adresa întrebarea întregului grup de experți în acea secțiune sau profesorului. Este foarte important ca profesorul să monitorizeze predarea, pentru a fi sigur că informația se transmite corect și că poate servi ca punct de plecare pentru diverse întrebări. Dacă grupurile de experți se împotmolesc, profesorul poate să le ajute pentru a se asigura că acestea înțeleg corect și pot transmite mai departe informațiile. Pentru a va asigura ca elevii își vor concentra atenția pe aspectele importante ale textului pe care îl parcurg, puteți să pregătiți așa-numite fișe de expert pentru fiecare grup de experți. Aceste fișe vor conține întrebări care să ghideze discuțiile de înțelegere și interpretare a textului care vor avea loc în grupul de experți. În plus, ele vor fi un bun reper pentru elevii din grupul de experți atunci când aceștia se vor întoarce la grupurile inițiale pentru a-i învăța și pe ceilalți partea din text care le-a revenit lor”.

Exuberantul privește către viitor și emite idei aparent imposibil de aplicat în practică, asigurând astfel un cadru imaginativ-creativ, inovator și stimulându-i și pe ceilalți participanți să privească astfel lucrurile. Se bazează pe un fenomen de contagiune.

Pesimistul este cel care nu are o părere bună despre ce se discută, cenzurând ideile și soluțiile inițiale propuse. El relevă aspectele nefaste ale oricăror îmbunătățiri.

Optimistul luminează umbra lăsată de pesimist, îmbărbătând participanții să privească lucrurile dintr-o perspectivă reală, concretă și realizabilă. El găsește fundamentări realiste și posibilitățile de realizare a soluțiilor propuse de către exuberant, stimulând participanții să gândească pozitiv.

4. Etapa sistematizării ideilor emise și a concluzionării asupra soluțiilor găsite.

Metoda Frisco este asemănătoare cu tehnica „Pălăriilor gânditoare” atât din punct de vedere al desfășurării, cât și în ceea ce privește avantajele și limitele.

Fixarea cunoștințelor însușite, recapitularea

În procesul propriu-zis de învățare se pot distinge, printre altele, următoarele activități: înarmarea elevilor cu cunoștințe, cu priceperi și deprinderi, fixarea cunoștințelor obținute, controlul și aprecierea rezultatelor.

Am enumerat mai sus principalele metode de învățământ folosite în înarmarea elevilor cu cunoștințe și priceperi de folosire a lor în practică. Se pune problema dacă aceste metode se folosesc și în faza fixării controlului rezultatelor dobândite sau dacă sunt necesare și alte metode și mijloace. În realitate nu pot fi indicate alte metode, ci profesorul folosește combinații ale celor anterioare. Recapitularea nu presupune reluarea tuturor cunoștințelor predate ci este mai degrabă o sinteză cu caracter creator pe plan pedagogic.

Metode de simulare (bazate pe acțiunea fictivă)

Presupune implicarea cât mai directă a participanților în situații și circumstanțe simulate ce poate lua forme foarte variate, începând cu jocurile de simulare, învățarea prin dramatizare, învățarea pe simulatoare, până se ajunge la asumarea și exersarea unor roluri reale, nesimulate.

Acest grup de metode se bazează pe simularea (imitarea) unor activități reale, urmărindu-se în principal formarea de comportamente specifice (cum ar fi cele profesionale).

Una dintre cele mai practicate metode de simulare este *jocul de rol*, care constă în simularea unor funcții, relații, activități, ceea ce presupune: identificarea unei situații ce se pretează la simulare; distribuirea rolurilor între participanți; învățarea individuală a rolului; interpretarea („jucarea”) rolurilor; discutarea în grup a modului în care au fost interpretate rolurile.

Eficiența metodei este condiționată de capacitatea participanților de a se transpune în rol și de a-și valorifica experiența în acest context. Profesorului, aflat mai ales în ipostază de animator, i se cer și calități regizorale.

V. Proceduri de evaluare a atingerii obiectivelor cursului

În atasament.